

U S T A W A

z dnia 2022 r.

o transparentności finansowania organizacji pozarządowych¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady i sposób prowadzenia rejestru wpłat i rejestru umów, ujawniania informacji o wsparciu, źródłach finansowania projektów, źródłach przychodów, kosztach i rodzajach prowadzonej działalności przez organizacje pozarządowe, w tym przez organizacje pożytku publicznego.

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) organizacjach pozarządowych – rozumie się przez to organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 oraz z 2021 r. poz. 1038, 1243, 1535 i 2490), z wyłączeniem podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 4 tej ustawy, oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy;
- 2) organizacjach pożytku publicznego – rozumie się przez podmioty, o których mowa w art. 20 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 3) Krajowym Rejestrze Sądowym – rozumie się przez to Krajowy Rejestr Sądowy, o którym mowa w art. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 112, 1598, 1641 i 2106);
- 4) Dyrekturze Narodowego Instytutu – rozumie się przez to Dyrektora Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, o którym mowa w ustawie z dnia 14 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (Dz. U. z 2022 r. poz. 393);
- 5) projekcie – rozumie się przez to zadanie publiczne w sferze, o której mowa w art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 oraz z 2021 r. poz. 1038, 1243, 1535 i 2490), realizowane przez organizację pozarządową albo organizację pożytku publicznego;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawę z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym.

- 6) wsparciu – rozumie się przez to pozyskane, niezależnie od tytułu prawnego, wszelkie korzyści pieniężne lub inne korzyści majątkowe, których wartość od jednego wspierającego w roku podatkowym jest wyższa niż 10 000 zł;
- 7) wsparciu z zagranicy – rozumie się przez to pozyskane, niezależnie od tytułu prawnego, wszelkie korzyści pieniężne lub inne korzyści majątkowe, pochodzące bezpośrednio lub pośrednio od:
 - a) obcych państw lub ich organów,
 - b) organizacji międzynarodowych i zagranicznych niezależnie od ich formy prawnej,
 - c) cudzoziemców,
 - d) bezpieczeństwa,
 - e) polskich osób prawnych z udziałem kapitału zagranicznego oraz podmiotów od nich zależnych, w których udział zagraniczny przekracza 50%,
 - f) polskich organizacji pozarządowych, których przychody w roku podatkowym co najmniej w 33% pochodzą z zagranicy- których wartość od jednego wspierającego w roku podatkowym jest wyższa niż 10 000 zł.

Za wsparcie z zagranicy nie uznaje się środków, które organizacja pozarządowa otrzymuje z budżetu Unii Europejskiej oraz środków pochodzących z organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Rzeczypospolita Polska.

Rozdział 2

Obowiązki informacyjne organizacji pozarządowych

Art. 3. 1. Organizacje pozarządowe, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył 250 000 zł lub organizacje pożytku publicznego, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył 250 000 zł, przekazują zbiorczo w terminie 3 miesięcy od zakończenia roku podatkowego do Krajowego Rejestru Sądowego informacje o źródłach finansowania projektów, uwzględniając kategorie określone w załączniku do ustawy.

2. Organizacje pozarządowe, o których mowa w ust. 1, które otrzymały wsparcie lub wsparcie z zagranicy, przekazują zbiorczo w terminie 3 miesięcy od zakończenia roku podatkowego do Krajowego Rejestru Sądowego informację o podmiotach udzielających wsparcia lub wsparcia z zagranicy.

3. Organizacje pozarządowe, o których mowa w ust. 1, które otrzymały wsparcie lub wsparcie z zagranicy, publikują na swojej stronie internetowej, w terminie 7 dni od dnia uzyskania wsparcia lub wsparcia z zagranicy, informację o podmiotach udzielających wsparcia lub wsparcia z zagranicy. Informacje te nie podlegają usunięciu za strony internetowej.

4. Do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, wpisuje się informacje, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 4. 1. Organizacje pozarządowe, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył 1 000 000 zł lub organizacje pożytku publicznego, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył 1 000 000 zł, poza obowiązkami przewidzianymi w art. 3 ust. 1-3, przekazują bez zbędnej zwłoki informacje o źródłach finansowania projektów, uwzględniając kategorie określone w załączniku do ustawy, za pośrednictwem środków audiowizualnych, dźwiękowych lub wizualnych.

2. Organizacje, o których mowa w ust. 1, informacje o uzyskaniu wsparcia kierują do publicznej wiadomości.

3. Organizacje, o których mowa w ust. 1, publikując informacje, o których mowa w ust. 1 i 2:

- 1) w formie audiowizualnej:
 - a) umieszczają informacje w dolnej części ekranu, aby tekst stanowił nie mniej niż 10% wyświetlanej powierzchni,
 - b) umieszczają informacje w taki sposób, aby tekst wyróżniał się od tła płaszczyzny, był widoczny, czytelny, nieruchomy i umieszczony poziomo,
 - c) zapewniają odczytanie tekstu informacji w sposób wyraźny, w języku polskim;
- 2) w formie dźwiękowej – zapewniają odczytanie tekstu informacji w sposób wyraźny, w języku polskim, tak aby czas trwania przekazu informacji nie był krótszy niż 4 sekundy;
- 3) w formie wizualnej:
 - a) na stronie internetowej – umieszczają tekst odpowiedniej informacji jako stały element nagłówka strony, tak aby tekst wyróżniał się od tła płaszczyzny, był widoczny, czytelny, nieruchomy i umieszczony poziomo,
 - b) na profilach w mediach społecznościowych – umieszczają tekst odpowiedniej informacji w opisie działalności organizacji pozarządowej,

- c) na materiałach drukowanych lub grafikach umieszczanych w Internecie – umieszczają tekst odpowiedniej informacji w dolnej części materiału, tak aby stanowił on nie mniej niż 10% jego powierzchni, wyróżniał się od tła płaszczyzny, był widoczny, czytelny, nieruchomy i umieszczony poziomo.

Art. 5. 1. Organizacje, o których mowa w art. 4 ust. 1, są obowiązane do prowadzenia i bieżącego aktualizowania rejestru wpłat. Rejestr wpłat jest zbiorczym zestawieniem informacji o środkach finansowych organizacji pozarządowej.

2. Rejestr wpłat prowadzi się w formie elektronicznej.

3. Organizacje, o których mowa w art. 4 ust. 1, udostępniają rejestr wpłat na swojej stronie internetowej.

4. W rejestrze wpłat zamieszcza się:

- 1) imię i nazwisko, imię ojca oraz miejsce zamieszkania osoby dokonującej wpłaty;
- 2) datę wpłaty;
- 3) wysokość wpłaty.

5. Informacje w rejestrze wpłat zamieszcza się bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania wpłaty.

6. Rejestr wpłat umożliwia wyszukiwanie wpłat według informacji, o których mowa w ust. 4.

7. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór rejestru wpłat, mając na uwadze konieczność zapewnienia kompletności, jednolitości i przejrzystości informacji zamieszczanych w tym rejestrze oraz łatwości wyszukiwania tych informacji.

Art. 6. 1. Organizacje, o których mowa w art. 4 ust. 1, są obowiązane do prowadzenia i bieżącego aktualizowania rejestru umów. Rejestr umów jest zbiorczym zestawieniem informacji o umowach zawartych przez organizację pozarządową.

2. Rejestr umów prowadzi się w formie elektronicznej.

3. Organizacje, o których mowa w art. 4 ust. 1, udostępniają rejestr umów na swojej stronie internetowej.

4. Informacje w rejestrze umów dotyczą umów, które mogą podlegać udostępnieniu na podstawie ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2176 oraz z 2021 r. poz. 1598 i 1641). Przepisy art. 5 ust. 1, 2 i 2a ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej stosuje się odpowiednio.

5. W rejestrze umów zamieszcza się informacje o umowach zawartych w formie pisemnej, dokumentowej, elektronicznej albo innej formie szczególnej.

6. W rejestrze umów zamieszcza się:

- 1) numer umowy – o ile taki nadano;
- 2) datę i miejsce zawarcia umowy;
- 3) okres obowiązywania umowy;
- 4) oznaczenie stron umowy, w tym przedstawicieli stron;
- 5) określenie przedmiotu umowy;
- 6) wartość przedmiotu umowy;
- 7) tryb zawarcia umowy.

7. W rejestrze umów zamieszcza się informacje o uzupełnieniu lub zmianie umowy, rozwiązaniu za zgodą obu stron umowy, jak również informacje o odstąpieniu od umowy, jej wypowiedzeniu lub wygaśnięciu.

8. Informacje w rejestrze umów zamieszcza się bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od daty zawarcia umowy lub zaistnienia okoliczności określonej w ust. 7.

9. Rejestr umów umożliwia wyszukiwanie umów według informacji, o których mowa w ust. 6 i 7.

10. Minister właściwy do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, wzór rejestru umów, mając na uwadze konieczność zapewnienia kompletności, jednolitości i przejrzystości informacji zamieszczanych w tym rejestrze oraz łatwości wyszukiwania tych informacji.

Rozdział 3

Kontrola realizacji obowiązków

Art. 7. Organizacja pozarządowa, w tym organizacja pożytku publicznego, podlega kontroli Dyrektora Narodowego Instytutu w zakresie spełniania obowiązków, o których mowa w art. 3-6.

Art. 8. 1. Dyrektor Narodowego Instytutu może zarządzić kontrolę z urzędu, a także na uzasadniony wniosek organu administracji publicznej, organizacji pozarządowej, w tym organizacji pożytku publicznego, albo innego podmiotu. Kontrola może być przeprowadzona poprzez wezwanie organizacji do złożenia odpowiednich dokumentów oraz wyjaśnień oraz na miejscu.

2. W przypadku prowadzenia kontroli na miejscu organizacja jest zobowiązana zapewnić dostępność ksiąg rachunkowych wraz z dowodami księgowymi uprawnionym organom kontroli w siedzibie organizacji lub w miejscu sprawowania zarządu albo w innym miejscu za zgodą organu kontroli.

Art. 9. 1. W przypadku nieuiszczenia kary pieniężnej, o której mowa w art. 11, Dyrektor Narodowego Instytutu występuje z wnioskiem do sądu rejestrowego o wykreślenie, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, informacji o posiadaniu statusu organizacji pożytku publicznego, a w przypadku organizacji pożytku publicznego wpisanej do Krajowego Rejestru Sądowego na podstawie art. 49a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym o likwidację i wykreślenie tej organizacji z Krajowego Rejestru Sądowego, po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin wykonania obowiązków, o których mowa w art. 3 lub art. 4.

2. Dyrektor Narodowego Instytutu informuje organ nadzorujący organizację pozarządową lub organizację pożytku publicznego o złożeniu wniosku, o którym mowa w ust. 1.

Rozdział 4

Przepisy o karach pieniężnych i przepis karny

Art. 10. W przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków określonych w art. 3 lub 4, Dyrektora Narodowego Instytutu wzywa organizację, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 4 ust. 1, do ich wykonania w terminie 30 dni.

Art. 11. Organizacja, o której mowa w art. 3 ust. 1 albo art. 4 ust. 1, która nie wykonała obowiązków określonych w art. 3 lub 4, pomimo otrzymania wezwania, o którym mowa w art. 10, podlega karze pieniężnej w wysokości od 3 000 zł do 50 000 zł.

Art. 12. 1. Kary pieniężne, o których mowa w art. 11, wymierza, w drodze decyzji administracyjnej, Dyrektor Narodowego Instytutu.

2. Kary pieniężne podlegają egzekucji w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2022 r. poz. 479).

3. Do wymierzania kar pieniężnych, o których mowa w art. 11, w zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą, stosuje się przepisy Działu IVa ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, 1491 i 2052).

Art. 13. Kary pieniężne, o których mowa w art. 11, stanowią dochód budżetu państwa.

Art. 14. Kto nie wykonuje lub nie dopuszcza do wykonania obowiązku prowadzenia, aktualizacji, udostępniania lub wprowadzania danych do rejestru wpłat, o którym mowa w art. 5 ust. 1, lub rejestru umów, o którym mowa w art. 6 ust. 1, albo podaje w nich nieprawdziwe dane, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Rozdział 5

Przepis zmieniający

Art. 15. W ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 112, 1598, 1641 i 2106) po art. 49a dodaje się art. 49b w brzmieniu:

„Art. 49b. Do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej wpisuje się także informacje, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia o transparentności finansowania organizacji pozarządowych (Dz. U. poz.).”.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe

Art. 16. 1. Rejestr wpłat i rejestr umów, o których mowa odpowiednio w art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 1, prowadzi się od dnia 1 stycznia 2023 r.

2. Przepisy art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 1 po raz pierwszy stosuje się do wpłat otrzymanych i umów zawartych od dnia 1 stycznia 2023 r.

Art. 17. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 35a ustawy zmienianej w art. 15 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 35a ustawy zmienianej w art. 15 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Rozdział 7

Przepis końcowy

Art. 18. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

ZAŁĄCZNIK

ZAKRES INFORMACJI O ŹRÓDLACH FINANSOWANIA PROJEKTÓW

Informacja o źródłach finansowania projektów zawiera dane o¹⁾:

- 1) przychodach ogółem;
- 2) przychodach z działalności nieodpłatnej;
- 3) przychodach z działalności odpłatnej;
- 4) przychody z działalności gospodarczej;
- 5) przychodach z odsetek i dywidend ogółem;
- 6) przychodach z zamówień publicznych ogółem;
- 7) przychodach z kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia ogółem;
- 8) przychodach ze źródeł publicznych, w tym z:
 - 8.1) 1% podatku dochodowego od osób fizycznych ogółem;
 - 8.2) ze środków budżetu jednostki samorządu terytorialnego w ramach otwartych konkursów ofert ogółem²⁾;
 - 8.2.1) wyszczególnienie dotacji, których wartość wyniosła co najmniej 50 000 zł z podaniem podmiotu, od którego pochodzą środki, celu dotacji i jej wysokości;
 - 8.3) ze środków budżetu państwa w ramach otwartych konkursów ofert²⁾ ogółem;
 - 8.3.1) wyszczególnienie dotacji, których wartość wyniosła co najmniej 50 000 zł z podaniem podmiotu, od którego pochodzą środki, celu dotacji i jej wysokości;
 - 8.4.) dotacje udzielane z pominięciem otwartego konkursu ofert ogółem, w tym:
 - 8.4.1) w tym w trybie uproszczonym („małe granty” art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.);
 - 8.4.2) w trybie szczególnym (w trybach określonych w art. 11a, 11b, 11c ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie);
 - 8.5) dotacje podmiotowe ogółem, w tym:
 - 8.5.1) ze środków budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
 - 8.5.2) ze środków budżetu państwa;
 - 8.6) refundacje/dofinansowanie z PFRON lub Powiatowego Urzędu Pracy do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne osób zatrudnionych;

- 8.7) ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) ogółem;
 - 8.7.1) wyszczególnienie dotacji, których wartość wyniosła co najmniej 50 000 zł z podaniem podmiotu, od którego pochodzą środki, celu dotacji i jej wysokości;
- 8.8) z innych zagranicznych źródeł publicznych ogółem;
 - 8.8.1) wyszczególnienie dotacji, których wartość wyniosła co najmniej 50 000 zł, ze wskazaniem podmiotu, od którego pochodzą środki, celu dotacji i jej wysokości;
- 9) przychodach ze źródeł niepublicznych ogółem, w tym z:
 - 9.1) krajowych darowizn i innych środków ogółem;
 - 9.1.1) wyszczególnienie darowizn, których jednorazowa wartość wynosi co najmniej 15 000 zł ze wskazaniem:
 - 9.1.1.1) w przypadku darowizn od osób fizycznych – wskazanie liczby darowizn i poszczególnych wartości;
 - 9.1.1.2) w przypadku darowizn od osób prawnych – wskazanie liczby darowizn i poszczególnych wartości z podaniem nazwy i adresu darczyńcy;
 - 9.1.2) wyszczególnienie darowizn, których łączna suma otrzymana od jednego darczyńcy przekracza 50 000 zł ze wskazaniem:
 - 9.1.2.1) w przypadku darowizn od osób fizycznych – wskazanie liczby darowizn i poszczególnych wartości;
 - 9.1.2.2) w przypadku darowizn od osób prawnych – wskazanie liczby darowizn i poszczególnych wartości z podaniem nazwy i adresu darczyńcy;
 - 9.2) zagranicznych darowizn i innych środków zagranicznych ogółem;
 - 9.2.1) wyszczególnienie darowizn, których jednorazowa wartość wynosi co najmniej 15 000 zł ze wskazaniem:
 - 9.2.1.1) w przypadku darowizn od osób fizycznych – wskazanie liczby darowizn i poszczególnych wartości;
 - 9.2.1.2) w przypadku darowizn od osób prawnych – wskazanie liczby darowizn i poszczególnych wartości z podaniem nazwy i adresu darczyńcy;
 - 9.2.2) wyszczególnienie darowizn, których łączna suma otrzymana od jednego darczyńcy przekracza 50 000 zł ze wskazaniem:
 - 9.2.2.1) w przypadku darowizn od osób fizycznych – wskazanie liczby darowizn i poszczególnych wartości;

9.2.2.2) w przypadku darowizn od osób prawnych – wskazanie liczby darowizn i poszczególnych wartości z podaniem nazwy i adresu darczyńcy;

9.3) zbiórek publicznych ogółem;

10) przychodach ze składek członkowskich ogółem;

11) pozostałe przychody, nie wymienione w pkt 1-8 ogółem.

Informacja o kosztach poniesionych przez organizację pozarządową zawiera dane o:

1) łącznej kwocie kosztów ogółem;

2) kosztach poniesionych na realizację celów statutowych:

2.1.) z tytułu prowadzenia nieodpłatnej działalności pożytku publicznego,

2.2.) z tytułu prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego;

3) kosztach poniesionych na działalność gospodarczą;

4) kosztach administracyjnych;

5) kosztach poniesionych na wynagrodzenia:

5.1.) osobowe (wynagrodzenia z tytułu stosunku pracy),

5.2.) bezosobowe (wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia lub umowy o dzieło),

5.3.) członków zarządu;

6) kosztach poniesionych na składki na ubezpieczenie społeczne;

7) kosztach z tytułu odsetek od zaciągniętych pożyczek.

Informacja o rodzaju działalności pożytku publicznego prowadzonej przez organizację pozarządową zawiera:

1) informację o poszczególnych zadaniach publicznych prowadzonych w sferze działalności pożytku publicznego w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;

2) opis nieodpłatnej działalności pożytku publicznego;

3) opis odpłatnej działalności pożytku publicznego;

4)³⁾ informację, czy fundacja ustanowiona na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2167) lub stowarzyszenie posiadające osobowość prawną, utworzone na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261) jest instytucją obowiązującą w rozumieniu

ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2022 r. poz. 593 i 655), w tym:

- 4.1.)³⁾ informację o przyjęciu lub dokonaniu przez fundację ustanowioną na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach lub stowarzyszenie posiadające osobowość prawną, utworzone na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane, wraz ze wskazaniem daty i kwoty operacji.

Wyjaśnienia:

¹⁾ w przypadku środków pochodzących ze źródeł zagranicznych należy podać równowartość w zł. określoną według kursu zastosowanego przy ujęciu przychodów w ewidencji lub księgach rachunkowych

²⁾ za każdym razem, gdy mowa o środkach pochodzących z otwartych konkursów ofert należy przez to rozumieć środki przyznane z budżetu jednostek samorządu terytorialnego lub środki przyznane z budżetu państwa w otwartych konkursach ofert zlecanych przez organy administracji publicznej

³⁾ dotyczy wyłącznie fundacji ustanowionych na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach oraz lub stowarzyszeń posiadających osobowość prawną, utworzonych na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. –Prawo o stowarzyszeniach

UZASADNIENIE

Przejrzystość finansowania powinna być jedną z naczelných reguł funkcjonowania organizacji pozarządowych (NGO). Działanie na rzecz dobra wspólnego na zasadzie non-profit, bazujące na wykorzystaniu zaufania społecznego do tego rodzaju aktywności publicznej, wymaga pełnej transparentności. Ma to znaczenie zwłaszcza teraz, w dobie postępującej globalizacji i dynamicznego wzrostu znaczenia sektora pozarządowego w życiu publicznym.

Sami przedstawiciele NGO stale podkreślają, jak ważna dla trzeciego sektora jest zasada jawności. Temu ma służyć wprowadzenie obowiązku ujawniania przez organizacje pozarządowe informacji o wsparciu oraz w wsparciu otrzymanym z zagranicy. Nowe regulacje będą gwarancją dobrych praktyk organizacji pozarządowych i realizacją ich postulatów w tym zakresie. Zapewnią też społeczeństwu większą wiedzę o działalności NGO. Obywatele mają prawo wiedzieć, skąd pochodzą fundusze danej organizacji non-profit - czy np. z darowizn i drobnych składek, czy z dofinansowania zagranicznego. Jednocześnie projekt zakłada nałożenie nowych obowiązków jedynie na duże organizacje pozarządowe, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył odpowiednio 250 000 zł i 100 000 zł. Małe podmioty z przychodami poniżej 250 000 zł nie będą objęte projektowanymi regulacjami.

Tego rodzaju przepisy są stosowane w systemach prawnych innych krajów. W wielu krajach funkcjonują regulacje zapewniające transparentność działania organizacji pozarządowych. Tytułem przykładu można wskazać, że w Stanach Zjednoczonych Ameryki już w 1938 roku została przyjęta ustawa (FARA) mająca ugruntowaną pozycję w porządku prawnym USA, która przewiduje m.in. informowanie o finansowaniu organizacji pozarządowych.

Potrzeba stworzenia takich regulacji wynika także z istniejącej luki prawnej w polskich przepisach, która może być wykorzystywana do prowadzenia działalności lobbingowej podmiotów, zarówno rządowych, jak i pozarządowych, poprzez organizacje pozarządowe (w tym zagraniczne) i wywierania w pośredni lub bezpośredni sposób wpływu na życie publiczne w naszym kraju. Wypełnienie tej luki projektowanymi przepisami ułatwi obywatelom wyrażanie swojej aktywności obywatelskiej bez nieświadomego ukierunkowania jej przez podmioty obce, co często bywa sprzeczne z rzeczywistym interesem samych obywateli. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w kontekście gospodarczym, gdy w warunkach postępującej globalizacji rządy wielu krajów a także ponadnarodowe korporacje prowadzą

ostrą walkę konkurencyjną i są zainteresowane wpływaniem na politykę gospodarczą, w tym podatkową innych państw, czy kwestie regulacji całych rynków, aby osiągnąć korzystne dla siebie rozwiązania. Nie można też pominąć bezpieczeństwa narodowego i zagrożeń wynikających z działalności terrorystycznej, której finansowanie odbywa się z natury rzeczy w sposób zakamuflowany. Nie do przecenienia jest również kwestia bezpieczeństwa militarnego i wykorzystanie braku transparentności działalności organizacji pozarządowych przez Rosję i użycie tych organizacji do oddziaływania na opinię publiczną na Ukrainie i w Rosji w obliczu konfliktu zbrojnego. Proponowane rozwiązania służą więc realizacji wielu wartości i ochrony praw w wymiarze konstytucyjnym, takich jak jawność życia publicznego, bezpieczeństwo państwa czy jego niezależność.

Celem projektowanej ustawy o transparentności finansowania organizacji pozarządowych jest zapewnienie przejrzystości finansowania organizacji pozarządowych, poprzez określenie zasad i sposobu prowadzenia rejestru wpłat i rejestru umów, ujawniania informacji o wsparciu, źródłach finansowania projektów, źródłach przychodów, kosztach i rodzajach prowadzonej działalności przez organizacje pozarządowe, w tym przez organizacje pożytku publicznego.

Projektowana ustawa zawiera również definicje pojęć wsparcia i wsparcia z zagranicy, pod którymi należy odpowiednio rozumieć:

1) pozyskane, niezależnie od tytułu prawnego, wszelkie korzyści pieniężne lub inne korzyści majątkowe, których wartość od jednego wspierającego w roku podatkowym jest wyższa niż 10 000 zł (wsparcie);

2) pozyskane, niezależnie od tytułu prawnego, wszelkie korzyści pieniężne lub inne korzyści majątkowe, pochodzące bezpośrednio lub pośrednio od:

- a) obcych państw lub ich organów,
- b) organizacji międzynarodowych i zagranicznych niezależnie od ich formy prawnej,
- c) cudzoziemców,
- d) bezpaństwowców,
- e) polskich osób prawnych z udziałem kapitału zagranicznego oraz podmiotów od nich zależnych, w których udział zagraniczny przekracza 50%,
- f) polskich organizacji pozarządowych, których przychody w roku podatkowym co najmniej w 33% pochodzą z zagranicy

- których wartość od jednego wspierającego w roku podatkowym jest wyższa niż 10 000 zł (wsparcie e zagranicy).

Przy czym projekt ustawy jednocześnie określa, że za wsparcie z zagranicy nie uznaje się środków, które organizacja pozarządowa otrzymuje z budżetu Unii Europejskiej oraz środków pochodzących z organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Rzeczypospolita Polska.

Projektowana ustawa przewiduje, że organizacje pozarządowe:

1) których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył 250 000 zł, lub organizacje pożytku publicznego, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył 250 000 zł, będą zbiorczo przekazywały w terminie 3 miesięcy od zakończenia roku podatkowego do Krajowego Rejestru Sądowego informacje o źródłach finansowania projektów;

2) które otrzymały wsparcie lub wsparcie z zagranicy, będą zbiorczo przekazywały w terminie 3 miesięcy od zakończenia roku podatkowego do Krajowego Rejestru Sądowego informację o podmiotach udzielających wsparcia lub wsparcia z zagranicy.

Organizacje pozarządowe, o których mowa powyżej, będą miały obowiązek publikowania na swojej stronie internetowej informacji o podmiotach udzielających wsparcia lub wsparcia z zagranicy.

Ponadto zgodnie z projektowanymi przepisami do przekazania informacji o źródłach finansowania projektów będą zobowiązane:.

1) organizacje pozarządowe, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył 1 000 000 zł;

2) organizacje pożytku publicznego, których przychód z działalności statutowej za poprzedni rok obrotowy przekroczył 1 000 000 zł.

Informacje te będą przekazywane za pośrednictwem środków audiowizualnych, dźwiękowych lub wizualnych (na stronie internetowej, na profilach w mediach społecznościowych, na materiałach drukowanych).

Projektowana ustawa zawiera także przepisy dotyczące kontroli realizacji obowiązków przez organizacje pozarządowe, (w tym organizacje działalności pożytku publicznego). Zgodnie z nimi Dyrektor Narodowego Instytutu będzie mógł zarządzić kontrolę z urzędu,

a także na uzasadniony wniosek organu administracji publicznej, organizacji pozarządowej, w tym organizacji pożytku publicznego, albo innego podmiotu. Kontrola będzie mogła być przeprowadzona poprzez wezwanie organizacji do złożenia odpowiednich dokumentów oraz wyjaśnień oraz na miejscu. W przypadku zaś prowadzenia kontroli na miejscu organizacja jest zobowiązana zapewnić dostępność ksiąg rachunkowych wraz z dowodami księgowymi uprawnionym organom kontroli w siedzibie organizacji lub w miejscu sprawowania zarządu albo w innym miejscu za zgodą organu kontroli.

Ponadto, mając na celu zabezpieczenie należytego realizowania obowiązków nałożonych przez projektodawcę na organizacje pozarządowe, w tym na organizacje pożytku publicznego, w zakresie przekazywania informacji o źródłach finansowania projektów, projekt ustawy przewiduje kary pieniężne. Kary pieniężne pełnią w ustawie tzw. funkcję prewencyjną. W przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania tych obowiązków, Dyrektor Narodowego Instytutu wyznaczy tej organizacji 30-dniowy termin na przekazanie informacji o źródłach finansowania projektów. W przypadku niezachowania wyznaczonego terminu Dyrektor Narodowego Instytutu będzie wymierzał, w drodze decyzji administracyjnej, karę pieniężną. Wysokość kary pieniężnej wyniesie od 3 000 do 50 000 zł. Do wymierzania kar pieniężnych, w zakresie nieuregulowanym projektowaną ustawą, stosować się będzie przepisy Działu IVa ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, 1491 i 2052). Administracyjne kary pieniężne podlegać będą egzekucji w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2022 r. poz. 479) i będą stanowić dochód budżetu państwa.

Jednocześnie w przypadku nieuiszczenia kary pieniężnej w terminie Dyrektor Narodowego Instytutu wystąpi do KRS o likwidację i wykreślenie takiej organizacji z rejestru.

Projektowana ustawa zawiera także przepis karny, zgodnie z którym kto nie będzie wykonywał lub nie będzie dopuszczał do wykonania obowiązku prowadzenia, aktualizacji, udostępniania lub wprowadzania danych do rejestru wpłat lub rejestru umów albo będzie podawał w nich nieprawdziwe dane, będzie podlegał grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Proponowany załącznik do ustawy określa zakres informacji o źródłach finansowania projektów. Stanowi on jednocześnie szczegółową instrukcję dla organizacji pozarządowych, w tym organizacji pożytku publicznego, jakie dane należy podać by właściwie wywiązać się z obowiązku.

Projekt przewiduje dodatkowo wprowadzenie obowiązku prowadzenia rejestru wpłat i rejestru umów przez organizacje pozarządowe, na wzór obowiązku nałożonego przez ustawodawcę na partie polityczne.

Projektodawca uznał za zasadne wprowadzenie pełnej jawności i przejrzystości zarówno w zakresie źródeł finansowania organizacji pozarządowych, jak i poszczególnych wydatków organizacji pozarządowych z obrotem ponad 1 mln zł rocznie. W tym celu proponuje się, żeby organizacje pozarządowych prowadziły i aktualizowały na bieżąco dwa rejestry: rejestr wpłat oraz rejestr umów. W rejestrze wpłat organizacje pozarządowe miałyby obowiązek ujawniać informacje o wszystkich wpłatach. Z kolei w rejestrze umów organizacje pozarządowe będą miały obowiązek zamieszczać informacje o wszystkich zawieranych przez nie umowach, które mogą podlegać udostępnieniu na podstawie przepisów o dostępie do informacji publicznej. Oba rejestry będą prowadzone w postaci elektronicznej i będą niezwłocznie aktualizowane i publikowane na stronach internetowych tych organizacji, dzięki czemu każdy zainteresowany będzie mógł się z nimi zapoznać. Dzięki temu, że minister właściwy do spraw finansów publicznych określi w drodze rozporządzenia wzór obu rejestrów będą one miały ustandaryzowany charakter. Jednocześnie przewidziano, że w przypadku nie dopuszczenia do wykonania obowiązku prowadzenia, aktualizacji, udostępniania lub wprowadzania danych do rejestru wpłat lub rejestru umów albo podawania w nich nieprawdziwych danych działanie takie będzie podlegało grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Projekt ustawy zawiera także przepis zmieniający ustawę z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, zgodnie z którym do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej będzie wpisywało się także informacje, o których mowa w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 2001 o transparentności finansowania organizacji pozarządowych.

Proponuje się wejście w życie projektu po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.